

Telefon štev. 3040.

VOJNI INVALIDI

GLASILO UDRUŽENJA VOJNIH INVALIDOV KRALJEVINE SHS

List izhaja 1. in 15. v mesecu. Posamez-na številka 1 Din. — Naročnina mesečno 2 Din. Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. — Uredništvo in upravnništvo v Ljubljani. — Št. Peterska vojašnica. Telefon štev. 3040.

OBLASTNEGA ODBORA ZA LJUBLJANSKO IN MARIBORSKO OBLAST V LJUBLJANI

Na Vidov dan.

Pred več kot 500 leti se je na žalostni način odločila usoda srbskega in sploh celokupnega jugoslovanskega naroda. Zato nam ostane Vidov dan v večnem spominu kot največji narodni praznik.

Tragična usoda, ki je ne beleži le svetovna zgodovina temveč živo popeva najširša narodna popevka srbska, se je odločila na slavnem Kosovem polju.

Srbski knezi so morali pogosto odbijati divje ropadželne Turke a vendar so prišli pod turško nadoblast.

Mogočni knez Lazar takrat vladar srbskega Pomoravja do Donave je hotel kljubovati temu nasilju.

Samopašni turški sultan Murat pa je udaril na Lazarjevo državo in Bosno.

Junaki Srbi so se postavili v bran za svobodo in krst slavni.

Na Vidov dan 15. junija 1389 se je vnela krvava bitka na Kosovem polju. Srbske junake je vodil sam knez Lazar s pomočjo svojega zeta Vuka Brankovića in bosanske vojvode Vladko Vukovića.

Spoprijeli so se med Prištino in Labom in kri-

je napajala razorano bojišče. Že je potisnila junaška srbska vojska levo krilo nazaj, nakar je poslal razjarjeni Murat nove sveže čete v ojačenje. Srbi niso mogli več kljubovati in nesrečni padec kneza Lazarja raz konja jih je nekoliko oplasil misleč, da so izgubili svojega vojskovodjo. Premoč Turkov je zinagala, srbska vojska je podlegla sovražniku.

Padli so narodni borci med njimi sinovi Jugovići. Bojišče so pokrivali mrliči. A ojunčil se je mladič Miloš Obilić, videč pogubo svojega naroda; splazil se je v turški tabor ter ubil samega sultana Murata.

Ujeti slavni knez Lazar bil je usmrčen skupno z junakom Obilićem v turškem taboru. Njegovo telo je bilo pokopano najprej v samostanu Gračanici, pozneje pa prenešeno v samostan Ravanico v Fruški gori. Srbi slave velikega kneza Lazarja kot svetnika in se mu hodijo poklanjat na njegov grob.

Celokupni naš narod, ki je šele dobrih 500 let kasneje zagledal luč svobode, za katero je kosovska bitka izpadla tako tragično, pa slavi velik praznik Vidov dan, ki nam bo ostal večen.

Iz internacionale.

Vojne žrtve iz posameznih držav imamo medsebojno skupno internacionalo, ki ima svoj sedež v Ženevi. Ista se zove na kratko »Ciamac« ter so v njenem odboru člani različnih narodnosti, med njimi tudi predsednik našega Središnjega odbora.

V internacionalni zvezi je 22 organizacij iz 11 držav, ki zastopajo okoli 3 milijone članstva.

In sicer so včlanjene sledeče organizacije:

Iz Bolgarije Zveza vojnih poškodovancev, vdov, sirot in staršev.

Iz Danske Društvo severnošlezviških vojnih poškodovancev in vojnih žrtev.

Iz Gdanske Zveza vojnih slepcev.

Iz Nemčije Državna zveza vojnih poškodovancev, bojevnikov in njihovih zaostalih ter Državna zveza nemških vojnih poškodovancev in svojcev.

Iz Finske Organizacija vojnih poškodovancev.

Iz Francije Udruženje francoskih organizacij vojnih poškodovancev in vojnih bojevnikov, Državna zveza vojnih poškodovancev, Zveza republikanskih bojevnikov, Zveza na pljučih bolnih vojnih poškodovancev, Zveza vojnih poškodovancev »Zaščita in pomoč« in takozvani Bojevniški teden.

Iz Avstrije Centralna zveza deželnih organizacij vojnih invalidov in svojcev padlih ter Zveza vojnih slepcev.

Iz Poljske Centralna zveza vojnih invalidov in Centralna zveza vojnih slepcev.

Iz Rumunije občja zveza vojnih invalidov.

Iz kraljevine SHS Središnje udruženje vojnih invalidov.

Iz Čehoslovaške Zveza vojnih poškodovancev, Zveza vojnih ranjencev, vdov in sirot, Zveza oficirjev vojnih poškodovancev in Zveza vojnih slepcev.

Po številu organizacij se vidi, da je svetovna vojna napravila mnogo vojnih žrtev in da ima internacionala zveza velik obseg in zadatek. Internacionala ima glavni problem: V spoznanju, da nedogledne žrtve niso bile doprinešene samo za svojo lastno domovino, temveč za mir po celem svetu, stremi za tem, da jih vpostavi zopet k čim udobnejšemu življenju in obvaruje bodoče generacije pred takim zlom. Svoje delo vrši internacionala

s pomočjo društva narodov, internacionalnega urada dela in raznih mirovniških organizacij.

Samo glavna francoska organizacija zastopa okoli 450.000 članov pod geslom bratske skupnosti. Glavni voditelj je g. Cassin, profesor sorbonske univerze in delegat pri društvu narodov. Internacionala zveza voli vsako leto predsednika, oziraje se na menjavo med posameznimi narodnostmi. Letos je predsednik Nemeč g. Rossmann.

Glavni urad te centrale je v Ženevi in sicer je razdeljen na različne oddelke.

Internacionala izdeluje in objavlja različne načrte invalidskega vprašanja, ki naj bi veljali za njegovo občjo socialnopravno rešitev ter tudi intervencije na različnih mestih po posameznih državah.

Take načrte smo že objavljali tudi v našem glasilu. Poročali pa smo o vseh važnih zborovanjih delegatov ter internacionale posebno pa o vsakoletnem glavnem kongresu. Zadnja dva zborovanja sta bila začetkom marca t. l. v Pragi in koncem maja t. l. v Brestu.

O prvem smo že poročali, pri drugem pa ni bilo posebnih sklepov za občjo stvar, podana so bila le poročila o izvršitvi prejšnjih sklepov.

Določen pa je bil letošnji glavni in sicer 7. internacionalni kongres.

Že lanskemu kongresu v Berlinu je poslal tov. Stahečki iz Poljske povabilo, da naj se bodoči vrši v Varšavi. Pozneje je še enkrat dospelo telegrafično povabilo.

Letošnji kongres je za to določen na 4., 5. in 6. avgusta 1929 v Varšavi. Delegati si bodo ob tej priliki ogledali tudi velesejm v Poznanju.

Dnevni red bo sledeči:

- 1.) Poročilo predsednika in tajnika o delovanju.
- 2.) Predlog nacionalne federacije republikanskih bojevnikov Francije radi ustanovitve eksekutivnih odborov Ciamaca po drugih državah.
- 3.) Delovanje udruženj vojnih žrtev in bojevnikov za sprovedbo Kellogovega pakta.
- 4.) Upostavitve temeljev za predvidenje prekrbe.

O vršitvi tega kongresa upamo, da bomo mogli pozneje kaj poročati.

Moji dragi vojski in mornarici.

Junaki!

Nj. Vel. kraljica mi je z božjim blagoslovom rodila danes, 28. junija, tretjega sina.

Z radostnim srcem objavljam to vest. Svoji hrabri in ponosni vojski ter mornarici, pošiljajoč jima tudi Svoj prisrčni pozdrav:

Zivela moja hrabra vojska in mornarica!

Aleksander I. r.

Gorenjski Sokol je pa po stafeti poslal čestitke na dvor. Za 32 km dolgo progjo je rabila stafeta 1 uro 45 minut. Bilo je od Kranja do dvora 21 tekačev in sicer 17 iz Kranja, 4 iz Škofje Loke.

Tek se je izvršil kljub velikanskemu avtomobilskemu prometu na blejski državni cesti brezhibno.

Naj živi vzvišeni novorojeni kraljevič!

Na Bledu se je rodil naš tretji kraljevič.

Na Vidov dan, v petek o polnoči je prispela z Bleda radostna vest, da se je rodil našemu kraljevskemu paru tretji sinček. Nj. Vel. kraljica Marija je bila po skupni večerji s svojo materjo romunsko kraljico Marijo in s svojo sestro princeso Ileano do pol 11. zvečer še v dvorskem kinu. Ob tričetrt na 12. pa je zagledal luč sveta vidovdanski »slovenski« kraljevič, prvi kraljevič, rojen v naši ožji domovini.

V soboto zjutraj je pa 101 topovski strel pozdravljaj ta radostni dogodek in sporočal vsem, da imamo »slovenskega« kraljeviča.

Povodom rojstva tretjega kraljeviča je Nj. Vel. kralj izdal kot vrhovni komandant vojske naslednje dnevno povelje:

Dr. Gregor Žerjav.

Dne 27. junija 1929 ob pol šestih popoldne je umrl v Poličah na Gorenjskem bivši minister in narodni poslanec dr. Gregor Žerjav.

Z njim je legel v grob idealist, borec za narodne ideale, kakršnih je malo. Zato pa je tudi vso javnost po celi državi in izven nje pretresla ta novica. Njegov pogreb v nedeljo, 30. t. m. ob 11. uri dopoldne je pokazal, kako je bil od vseh spoštovan in cenjen.

Za nas, vojne žrtve, vojne invalide, pa je spomin dr. Gregorja Žerjava še posebej svečan. Zakaj on je bil prvi, kot minister socialne politike, ki je dal vojnim invalidom prvi, začasni invalidski zakon. On je bil prvi, ki je hotel mizerni položaj vojnih žrtev zboljšati, ki je v začasnem invalidskem zakonu pokazal pot, po kateri se naj gre, da se žrtvam svetovne vojne in ob enem ustvariteljem temelja Jugoslaviji nadoknadi izgubljeno zdravje, mladost, moč in se jim da živeti.

Zato je vojne žrtve bridko zadela smrt dr. Gregorja Žerjava, ter mu kličemo svojemu zaščitniku trikratni: Slava! Slava! Slava!

Razni podatki.

Že večkrat smo opozorili naše članstvo, da naj pri sestavljanju prošenj bolj pazi na točnost. Nekateri napišejo prošnje brez zadostnih utemeljitev in kar je glavni pogoj, da ne dokažejo svojih trditev s potrebnimi prilogami. Vsaka prošnja mora imeti overovljen prepis sodnega sklepa ker je glavno, da dokaže zaščito po invalidskem zakonu. Kjer je dan pogoj siromašnosti mora biti tudi vedno davčno potrdilo. Druge priloge pa se ravnaajo po vsebini prošnje to je po predmetu. Članstvo naj vlaga svoje prošnje le preko svojih krajevnih organizacij. Čeprav napravijo posamezni sami svoje prošnje, naj jih izroče Krajevemu odboru in eventualno plačajo tam poštino za nje. Direktno Oblastnemu odboru ali celo Središnjemu odboru ni treba pošiljati vlog, ker na ta način se ne more vedeti ali je dotični redni član ali ne? Središnji odbor naroča potom javnega opozorila vsem Oblastnim odborom, da naj Krajevne odbore obveste.

Priporoča se oblastnim odborom, da naj obveste Krajevne odbore in preko njih invalide, da vlagajo prošnje in vloge na Središnji odbor le preko svojih krajevnih in Oblastnih odborov in sicer vedno opremljene z vsemi potrebnimi dokazi in prilogami. Za stvari pri katerih je izključno potrebna intervencija naj vsak odbor, ako je intervencija lokalnega značaja to je, da se ima izvršiti v dotičnem kraju, izvrši Krajevni ali Oblastni odbor sam.

Prošnji ali vlog takega značaja niti ni treba odstopati Oblastnemu ali Središnjemu odboru.

S pravilno opremljenimi prošnjami ter predvideno kompetenco si udruženje prihrani mnogo poštine in dela, zato naj vsak član ali članica pazi na točnost po teh podatkih.

Kako se izdelujejo in potrjujejo železniške legitimacije?

Mnogo je članov, ki še nimajo legitimacij za trikratno polovično vožnjo. Prihaja še vedno dosti naročil preko krajevnih organizacij. Ker ne dobe v doglednem času izgotovljenih legitimacij jih člani urgirajo. Postopanje glede legitimacij je sledeče:

Oblastni odbor predlaga slike z denarjem ali pa tudi stare legitimacije Računovodstvu za vojaške mirovine. Vse nadaljno postopanje izvrše potem oblasti same. Slike in denar za nove legitimacije dobi preko glavnega računovodstva finančne direkcije železniška direkcija. Ona izgotovi legitimacije in jih odstopi nazaj preko glavnega računovodstva, katero jih odpošilja naslovljenim invalidom. Stare legitimacije pa podaljšuje glavno računovodstvo finančne direkcije. Računovodstvo za vojaške mirovine jih odstopi temu glavnemu računovodstvu, ki jih podaljša in vrne. Navadno jih vrne našim Krajevnim odborom ker jih oni zbirajo od članov in pošljejo v potrditev.

V legitimacijah ni naslovov, zato se včasih pripeti, da se katera odpošlje na napačni Krajevni odbor.

Zato opozarjamo Krajevne odbore, da naj napačno prejete legitimacije takoj vrnejo na naslov Oblastnega odbora.

V kolikor smo informirani, se vrši podaljšanje kmalu, le za nove legitimacije je treba malo bolj dolgo čakati dokler ne pridejo pri železniški direkciji na vrsto. Pa tudi računovodstvo ne more slik pošiljati direkaciji železnice vedno, ker mora napraviti seznam prijavitelcev in je treba počakati, da se jih nabere primerno število. Posameznih slučajev ne more odstopati.

Pota, ki ga morajo napravljati naše legitimacije tajništvo Oblastnega odbora ne more zasledovati; zato ne more vedeti, kje je ena ali druga? To pa še posebno, ker jih ne pošilja nazaj Oblastni odbor. Ako traja izdelava nove legitimacije le predolgo to je po par mesecev ali pa podaljšanje po par tednov, tedaj je mogoče kak nedostatek in ga bo Oblastni odbor skušal z intervencijo odpraviti.

Dostokrat se je že pripetilo, da ni bilo na sliki zadaj zapisano ime dotičnega in nihče ni mogel vedeti kdo da je? Vsak prosilec naj točno označi zadaj na sliki svoje ime in naslov in napiše tudi svojo likvidacijsko številko. S tem olajša delo in iskanje.

Dobili smo vprašanje, da naj pojasnimo kako je s prošnjami za pluge? Pred kratkim smo že enkrat pojasnili, da je zbiral take prošnje v ljubljanski oblasti odbor oblastne skupščine, v mariborski pa veliko županstvo. Vse prošnje pa so namenjene ministrstvu socialne politike. Znano je, da so plugi reparacijsko blago iz Nemčije. Kadar se bo uredil prejem tega blaga, bodo oni, ki so jim plugi odobreni že obveščeni. Naš Oblastni odbor pa ne ve v kakem štadiju se nahajajo prošnje in tozadevne predpriprave.

Radi dodatkov za šolsko deco. Sedaj smo ob sklepu šolskega leta. Mnogi invalidi in vdove premajajo za otroke, ki študirajo dodatke. Po invalidskem zakonu spadajo taki dodatki otrokom tudi preko 15. leta starosti. Vsekako pa velja to le za ono

deco, ki hodi v šolo, ne pa tudi za ono, ki se uči obrta, ker nekateri mislijo, da je to vseeno češ saj hodi tudi obrtni učenec v nadaljevalno šolo. Zakon je pri tem določil izrecno samo šolsko deco, to je ono ki poseča redno samo šolo. Ako kateri otrok preneha hoditi v šolo to je, da jo je že končal ali drugače izstopi, potem je potrebno, da oče invalid ali mati vdova javi to računovodstvu za vojaške mirovine. V slučaju, da računovodstvo vsled neprijave nakazuje naprej, je treba potem preveč prejete zneske vrniti.

Mnogokrat se zgodi, da prejemalec invalidnine sploh ne javi sprememb družinskega ali gmotnega stanja. Ako mu na primer umre otrok, prejema kar naprej zanj dodatek in je tiho. Ko pride oblast na to, mu mora potem odtrgovati polovico invalidnine dokler ni cel presežek povrnjen.

Sploh je precej slučajev, da računovodstvo odtrguje polovico invalidnine vsled preveč prejetih presežkov ali takozvanega prevžitka. Take difference so nastale največ pred prevedbo. Dotični niso bili do 1. aprila 1926, ko je začela teči nova invalidnina prevedeni, pa so dobivali po starem več kot po novem.

Tako je nastala diferenca ali prevžitek, ki ga je treba sedaj odtrgovati. Navadno dotični niti ne vedo za to, ker opažamo, da vedno povprašujejo Oblastni odbor zakaj dobivajo že dalje časa manj?

V takih slučajih pa na vsak način dotični lahko sami spoznajo zakaj imajo odtegljaje? Samo pomislijo naj kdaj so bili prevedeni in sicer že po 1. aprilu 1926 pa, da so imeli poprej več priznanega kot po novem. Na ta način lahko mnogo popraševanj odpade. Nekateri so celo vložili prošnje na Finančno direkcijo za odpust takega prevžitka in jim je bilo baje ugodeno.

Reforma notranje državne uprave.

Kralj je 19. junija t. l. podpisal zakon o notranji upravi. Zakon temelji na načelih decentralizacije in popolne depolitizacije. V zakonu so določeni novi prejemki in nazivi uradništva. Glavna načela zakona so:

1. Zakon izvaja načelo koncentracije imperija, to se pravi, vse državne posle z izjemo vojaških, finančnih in sodnih poslov bodo izvrševale splošne državne oblasti.

2. Načelo dveh instanc, to se pravi, da vsi državnopravni posli se rešujejo praviloma v dveh instancah. Protiv rešitvam teh instanc ni priziva na tretjo inštanco.

3. Delokrog ministrstva notranjih del se omejuje na nadziranje. Ministrstvo samo ne rešuje nikakih zadev v prvi instanci z izjemo onih, ki so z zakonom izrecno predvidene.

4. Uradništvu se povišujejo dosednji dohodki. Istočasno pa se tudi ukinja dosedanje napredovanje po avtomatičnih stopnjah. V bodoče se bo vršilo napredovanje po kvalifikaciji. Doznava se, da bo enako načelo uvedeno tudi v sodni stroki za sodnike.

5. Napredovanje uradnikov se bo poslej vršilo skoro neomejeno do najvišjih skupin in položajev. Sreski načelnik bo n. pr. lahko došel v tretjo skupino I. kategorije.

6. Zakon predvideva posebne disciplinske predpise z disciplinskimi sodišči pri velikih županah in v ministrstvu notranjih del. V težjih primerih ostane tudi v bodoče upravno sodišče oziroma državni svet kot disciplinsko sodišče.

Organizacija ministrstva za soc. politiko.

Ministrstvo za socialno politiko je končalo uredbo o ureditvi ministrstva za socialno politiko in narodno zdravje. Ministrstvo se deli v

A. Obči oddelek, ki ima več pododsekov: 1. kabinet ministrstva, 2. administrativni odsek, 3. ekonomski odsek, 4. odsek za računovodstvo, 5. odsek za likvidacijo bivšega ministrstva za prehrano in obnovo države.

Administrativni odsek rešuje zakonodajna in pravna vprašanja, kolikor po svoji naravi ne spadajo posebej v kak drug oddelek, ter vodi administrativne posle, ki so skupni vsem oddelkom. Rešuje vsa disciplinska, osebna vprašanja vseh uradnikov in uslužbencev ministrstva. Ekonomski odsek izvršuje nabave za ministrstvo ter večino dobav za ustanove ministrstva. Odsek za računovodstvo zbira podatke oddelkov ministrstva za sestavo proračuna in proračunskega ekspoziceja. Referat za likvidacijo bivšega ministrstva za prehrano izvršuje vse posle, ki so v zvezi z likvidacijo tega minist-

strstva, zlasti pa z izplačilom državnih dolgov tega ministrstva.

B. Oddelek za socialno skrbstvo ima te odseke: 1. za zaščito dela, 2. za posredovanje dela, 3. za socialno zavarovanje, 4. za inspekcijo dela, 5. za invalide, 6. za izseljevanje in preseljevanje kot nadzorstvo nad socialnim in zdravstvenim delom samoupravnih teles, 7. za higienske in socialne ustanove ter skrb za socialno nezaščitenost.

V pododsek za zaščito dela spada med drugim sestavljanje in tolmačenje zakonov, uredb, pravilnikov o zaščiti dela, pravna pomoč delavcem, delavske pogodbe, ureditev mednar. odnošajev za zaščito delavstva itd.

C. Zdravstveni oddelek. Ta obsega: 1. odsek za bolnice, 2. odsek za zdravstveno službo, 3. odsek za higieno, 4. odsek za zaščito mater in dece, 5. lekarniški odsek, 6. referat za kopališča, 7. zdravstveni svet.

Ministrstvo ima tri načelnike, 14 inspektorjev, 12 sekretarjev in nižje osebe.

Postopek pri odpisu davka.

Letošnje poletje pogosto nastopajo neurja s točo. Ljudje so zbegani in pri prijavi škode često nepravilno postopajo. Zato opozarjamo na nove predpise o odpisu davka ob elementarni škodi, ki so objavljeni v Uradnem listu z dne 18. decembra 1928 in sicer v »Uredbi o odpisu davka ob elementarni škodi«.

Najvažnejša določila te uredbe so sledeča:

Osnovni davek poškodovane parcele se sme

deloma odpisati, če je letina poškodovana več nego četrtino. Škodo je treba prijaviti s točno označitvijo poškodovane parcele in navesti občino, vas in kraj, kjer leže poškodovane parcele **najdalje v osmih dneh** po nastali škodi. Prijave je nasloviti na pristojno **katastrsko upravo** (sedež geometra), brez takse. Če vloži občina prijavo, je treba navesti, kateri in koliki del okolice je poškodovan. V vsakem oziru mora navesti vložitelj prijave čas in vrsto elementarne neizgode ter prijavo podpisati.

Katastrska uprava odredi ocenitev škode na

licu mesta. Škodo ugotovi komisija, ki jo sestavlja: delegiran uradnik katastrske uprave kot predsednik in dva strokovna člana občine, ki ju določi vsako leto občinska uprava. Prisostvuje župan, lahko prisostvuje tudi oškodovanec. Če se ugotovi, da se je vložila prijava škode neupravičeno, mora plačati dotični vložitelj stroške delegiranega uradnika. Če se elementarna škoda dogodi neposredno pred žetvijo ali med žetvijo, naj občina sama vpričo dveh odbornikov ugotovi z zapisnikom začasno na licu mesta velikost škode, prizadete vsaki parceli. Ta zapisnik predloži občina katastrski upravi.

To je kratek izvleček iz Uredbe za splošno informacijo. V slučaju nezgode naj si vsak, ki je prizadet, spredaj omenjeno uredbo v Uradnem listu z dne 18. dec. 1928 natančno prečita in se točno po njej ravna.

Razglas vojaških oblastev.

Natečaj za sprejem gojencev v vojaško-obrtno šolo v Kragujevcu.*

Na podstavi člena 14. uredbe o vojaško-obrtni šoli in po odločbi gospoda ministra za vojsko in mornarico A. T. br. 7392 z dne 28. maja 1929. se sprejme v prvi razred vojaško-obrtno šole 60 gojencev, ki se bodo vzdrževali ob državnih stroških.

Vsak kandidat, ki hoče konkurirati za to šolo, mora predložiti te-le dokumente:

a) Potrdilo svoje občine, da je državljan kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev, z označbo, koga ima v žadruzi; če njega roditelji niso več živi, mora navesti, za kakšno boleznijo so umrli.

b) Vse kandidate pregleda preden vstopijo v to šolo, vojaška zdravniška komisija. Zato mora predložiti vsak kandidat z ostalimi dokumenti vred zdravniško potrdilo, iz katerega je videti obseg, višino, težo in ostalo zdravstveno stanje (zlasti zdravstveno stanje pljuč in srca).

c) Krstni list v dokaz, da ni mlajši od 12 in ne starejši od 15 let. Za osnovo izračunu starosti se vzame celotno leto, v katerem se kandidat prijavi.

č) Šolsko izpričevalo, da je dovršil najmanj s prav dobrim uspehom osnovno šolo ali z dobrim uspehom razred srednje ali višje osnovne šole.

d) Biti mora vzornega vedenja, kar dokaže, če prihaja neposredno iz šole, s šolskim izpričevalom. Kandidat, ki ne prihaja neposredno iz šole, mora dokazati z občinskim potrdilom, kje je prebil čas od zvršetka šole do natečaja in kakšnega vedenja je bil. Čas, ki ga je prebil izven šole do predložitve dokumentov, ne sme biti daljši od enega leta.

e) Očetovo ali varuhovo dovolilo, potrjeno od oblasti, da sme vstopiti v to šolo.

f) Obvezo, da pristaja na vse pogoje in posledice, predpisane z uredbo o vojaško-obrtni šoli, kakor tudi na izpremembe in dopolnitve uredbe, ki nastopijo. To obvezo mora odobriti oče ali varuh, potrditi pa jo mora občinsko oblastvo.

g) Svojeručno spisano prošnjo, opremljeno s kolkom za 5 Din, v kateri izjavi, da pristaja na vse pogoje in posledice, predpisane s šolsko uredbo o vojaško-obrtni šoli kakor tudi na prihodnje izpremembe; tej prošnji mora priložiti vse dokumente, ki se zahtevajo s tem natečajem.

Prošnje z vsemi dokumenti po tem natečaju naj se pošljejo na naslov: Upravniku vojaško-obrtno šole (vojno-zanatlijske šole) v Kragujevcu najkasneje do dne

5. avgusta 1929.

Izbrani kandidate dobe od šolske uprave poziv, kdaj naj pridejo v šolo zaradi ožjega izbora. Oni kandidati, ki se proglase pri zdravniškem pregledu za sposobne, opravljajo sprejemni izpit iz srbsko-hrvatskega jezika, računstva in pisanja po programu za 4. razred osnovne šole. Oni, ki se ne izberejo, dobe svoje dokumente in se vrnejo domov ob svojih stroških. Brez poziva naj ne prihaja nobeden izmed prijavljenih kandidatov. Če kdo ne dobi poziva, je to znamenje, da ni izbran, in dokumenti se mu vrnejo po pošti.

Pripomba: Vzdrževanje učencev vojaško-obrtno šole je internatsko. Učenci dobivajo vse od države. Internat je obvezen za vse novosprejele učence.

Za učence, ki vstopijo v šolo, veljajo vsi vojaški zakoni kakor tudi vsi vojaški in zavodski predpisi.

Vojaško-obrtna šola ima dva tečaja: pomočniškega, ki traja štiri leta in je obvezen za vse učence, in mojstrskega, ki traja dve leti in je obvezen samo za izbrane učence, ostali pa odidejo iz šole, ko so dovršili četrti razred, kot pomočniki ter se porazdele po delavnica artilerijsko-tehničnega zavoda.

Po uspešno dovršeni šoli ostanejo vsi učenci v obvezi proti ministrstvu za vojsko in mornarico najmanj 12 let in se porazdele po delavnica artilerijsko-tehničnega zavoda ali po armijskih, divizijskih in drugih vojaških delavnica.

Kandidati, sprejeti za gojence vojaško-obrtno šole, morajo prevzeti oni obrt, ki ga jim odredi komisija. Kdor ne pristane na to, temu se vrnejo dokumenti in tak kandidat se ne sprejme v šolo. V šoli se poučujejo ti-le obrti: strojnoključavničarski.

* »Službene Novine kraljevine Srba, Hrvatov i Slovencev« z dne 18. junija 1929., št. 140.

elektromonterski, kovaški, strugarski, puškarski, sabljarskožarški, sedlarski, kolarski, mizarški, modelarski, livarski, graverski, instrumentarski, sodarski, zidarški, tesarski, kleparski, barvarski in pilarski.

Zaradi boljše orientacije se pripominja, da imajo ob enakih ostalih pogojih prvenstveno pravico do izbora: vojne sirote brez roditeljev, za njimi otroci siromašnih invalidov, otroci siromašnih vojaških mojstrov in delavcev; šele potem se upoštevajo ostali. Prav tako gre prednost onim, ki so se že učili enega izmed omenjenih obrtov, če zadoščajo tudi ostalim pogojem.

Potne stroške za vožnjo do Kragujevca, za bivanje v Kragujevcu in za povratek iz Kragujevca domov trpe kandidati sami. Zato se priporoča, naj se preskrbe s potnimi potrebščinami za najmanj sedem dni.

Interesenti se opozarjajo, naj ne pošiljajo dekčev brez poziva, ker je s proračunom število učenecv omejeno ter se jih ne more sprejeti več, nego jih je določeno z natečajem. To se naznanja zato, ker prihajajo časih dečki brez poziva, se zaradi tega kopičijo, a se ne morejo sprejeti, ter se s tem izpostavljajo slabim posledicam.

Oni kandidati, ki se definitivno sprejemajo v šolo, morajo prineseti s seboj 2 brisači, 2 prtiča, 2 para zimskih in 2 para poletnih nogavic, 4 žepne robce, 1 par usnjenih brezpetnikov, ščetko za zobe in kalodont, milo za umivanje, ščetko za obleko in potrebščine za čiščenje obutve.

Iz pisarne artiljerijsko-tehničnega zavoda
v Kragujevcu,
dne 8. junija 1929.; št. 5874.

Naše gibanje.

Članske knjižice. Nekateri odbori imajo prejeti nove članske knjižice, ki so jih naročili za svoje nove člane: Posamezni tudi urgirajo kdaj jih bodo dobili? Oblastni odbor izvrši knjižice takoj, vendar pa ne more posameznih pošiljati v podpis Središnjemu odboru in tako morajo počakati, da se jih nabere primerno število. Izgotovljena in odposlana je bila pred kratkim večja pošiljatev. Knjižice pa so bile vrnjene s sporočilom g. komisarja Središnjega odbora, da ni v njih nalepljenih markic, in niso navedene sodne rešitve (sodni sklepi). V vsaki knjižici mora biti na ta način dokazano, da je dotični res onesposobljen v vojni. Glede markic bo moral s Središnjim odborom urediti Oblastni odbor, ker je nemogoče poprej lepiti jih, dokler dotični nima v rokah knjižice in ne plača. Opozorjamo pa Krajevne odbore, da naj v bodoče strogo gledajo na to, da bodo popisnice točno izpolnili in navedli v vsako datum in številko sodnega sklepa. Naj ne pošiljajo nepopolnih popisnic. Ob enem pa naj Krajevni odbori vzamejo to poročilo na znanje z ozirom na to, ker urgirajo knjižice. Toliko časa dokler ne bodo podpisane, morajo potrpeti.

Članom in članicam ljubljanskega Krajevnega odbora, ki do danes še niso poravnali članarine in naročnine za list, smo z današnjo številko ustavili »Vojnega invalida«. Ako bodo svoje obveznosti poravnali, jim bomo list začeli zopet pošiljati. Opozorjamo jih, da bodo tudi iz organizacije izbrisani, zato naj se takoj pobrigajo, ker jim to ni težko posebno pa ker so dobili pred kratkim itak položnice.

Pojasnila radi voženj po železnici. Večkrat se pripeti, da pride kaki invalid v protezno delavnico samo s pozivom brez železniške legitimacije. Sprevodniki predpišejo v takem slučaju celo voznino. Predpisano je, da mora imeti vsak invalid kadar se brezplačno vozi k zdravniku tudi svojo železniško legitimacijo za 3-kratno polovično vožnjo v letu. Dotična legitimacija velja po železnici kot izkazilo poleg pozivnice. Navadno naročajo invalidi železniške legitimacije šele nekaj dni poprej predno morajo odpotovati. Postopanje za izdajo železniških legitimacij traja bolj dolgo in jih dotični ne morejo kar v par dneh dobiti. Tudi ako prosijo Oblastni odbor, da naj posreduje za hitro izdajo, se to ne more zgoditi in tudi ne more pisarniško osebje hoditi vedno od inštanca do inštanca. Naj si vsak invalid, ki še nima železniške legitimacije isto naroči takoj ali pa vsaj po več tednov prej, predno ima odpotovati. Navadno prihajajo taki invalidi, ki dosepejo brez železniških legitimacij ter so morali plačati celo voznino v tajništvo Oblastnega odbora in prosijo za povračilo. Organizacija ni dolžna in ne more plačevati voznin, posebno pa v slučajih kjer so dotični sami krivi zato ker se niso brigali!

V slučaju, ako ima kdo legitimacijo že naročeno, pa je dolgo ne dobi, se more izposlovati, da dobi za nazaj potrdilo, da mu naročena legitimacija še ni bila izdana ker to ni njegova krivda. S takim potrdilom se nazaj vozi brezplačno, vendar je moral plačati voznino za tja. Opozorjamo toraj invalide, da se drže teh navodil, ako pa ne čitajo in se ne brigajo, potem jim ne moremo pomagati.

Zavarujte se pri Ljudski samopomoči. To društvo daje podpore po smrti zavarovancev. Pogoji zavarovanja so zelo ugodni in malenkostni. Pojasnila daje in prijave sprejema Stanko Tomc, tajnik Oblastnega odbora U. V. I. v Ljubljani.

Krajevne odbore opozorjamo, da naj pobrano naročnino za naš list v smislu sklepa delegatske ankete oziroma občnega zbora za prve 3 mesece takoj nakažejo, ker jih je še mnogo, ki niso ničesar poslali. Ob enem naj skrbje, da bo članstvo redno plačevalo naročnino. Tudi naj pošljejo izkaze naročnikov po novih tiskovinah, katere smo razposlali. Ako kateri odbor ni dobil dovolj tiskovin naj javi, da jih pošljemo.

Zdravljenje vojnih invalidov v Toplicah pri Novem mestu se prične 4. julija t. l. za vse upravičene invalide ljubljanske in mariborske oblasti. Obsega radioemanacijske kopeli po potrebi tudi mehanoaterapijo; za ves čas zdravljenja brezplačno popolno oskrbo (hrano in stanovanje) v invalidskem domu v Toplicah.

Pravico do brezplačnega zdravljenja imajo na osnovi določil čl. 10. invalidskega zakona pretežki in popolni invalidi, izmed lahkkih in težkih pa samo oni, ki plačujejo manj nego 20 Din neposrednega davka, odnosno oni, ki so radi revmatičnih in sorodnih bolezni oglašeni za vojne invalide.

Prošnje je naslavljeti na velikega župana ljubljanske oblasti. Prošnji mora biti priloženo:

1) uradno poverjen prepis sodnega sklepa o priznanju invalidnine, s potrdilom sodišča, da je sklep pravomočen, 2) zdravniško izpričevalo uradnega zdravnika, da je zdravljenje potrebno; po potrebi je treba še priložiti 3) potrdilo davčnega urada o plačevanju neposrednega davka in 4) invalidsko uverjenje o zadnjem pregledu.

Dobo zdravljenja določi v vsakem posameznem primeru kopališki zdravnik povodom prve zdravniške preiskave. Nastanitev vseh invalidov brez izjeme je skupna v poslopju Invalidskega doma.

Tombola K. O. U. V. I. v Ptujju je kljub slabi udeležbi in kljub temu, da je odbor tri četrti dobitkov nakupil, še precej dobro izpadla. Dobitkov je bilo 300, od teh 10 glavnih. Zadelo so: 1. Kokol Neža, kuharica pri g. Scharnerju v Ptujju, 2. Cestar Fran, sin neke zelo revne vdove v Ptujju, 3. Horvat Marija v Spuhlji, 4. Hrženjak iz Brega pri Ptujju, 5. Žgeč Ivan iz Brega pri Ptujju, 6. Beranič Martin, postrežek v Ptujju, 7. Strelec Lojza, Spuhlje, 8. Lah Amalija iz Ptujja, 9. Vindiš Jurij iz Ptujja in 10. Doričič Elza iz Ptujja. Upati je, da so imenovani zadovoljni z dobitki.

Ptuj. Tukajšnji K. O. opozarja ponovno vse svoje člane, posebno pa one težke invalide, ki morajo od časa do časa hoditi v protezno delavnico po proteze ali druge ortopedske pripomočke, da si priskrbe železniške legitimacije. Oni, ki so jih dobili lansko leto, pa jih še niso dali podaljšati za to leto, naj jih čimprej prinesejo, ne pa šele takrat, ko jih že rabijo. Krajevni odbor ne more biti odgovoren, če jo član ne dobi pravočasno.

Istovestno pozivamo vse člane in članice, ki prejemajo list V. I., pa ga še niso plačali, da to čim prej store. Istotako morajo poravnati članarino, drugače se bo postopalo v smislu sklepa letošnje delegatske ankete in občnega zbora O. O. za ljubljansko in mariborsko oblast v Ljubljani.

Krajevni odbor Udruženja vojnih invalidov v Celju, opozarja vse one člane in članice, ki imajo za poravnati še članarino in naročnino za list za prvo polletje tekočega leta, da isto poravnajo najkasneje do 10. julija t. l.

Ker smo vsak dan bližje izidu težko pričakovane novega invalidskega zakona, bo naš list za vsakega posameznika velike važnosti, da se bo znal ravnati po novem zakonu, ki ga bo priobčil naš list v celoti.

Svetujemo vsem članom, da se v borbi za svoj obstanek poslužijo svojega lista ter v njem obrazložijo vse svoje težnje.

Iz Trziča. Odborniki krajevnega odbora se opozarjajo, da se udeležijo uradnih ur v nedeljo, dne 7. julija t. l. od 9. do 11. ure dop. v gasilskem domu. — Predsednik.

Tržič. Krajevni odbor opozarja svoje člane in članice ponovno, da se glede ureditve članarine in drugih informacij lahko zglase v nedeljo dne 7. julija t. l. dopoldne od 9. do 11. ure v gasilskem domu. Nekaterim smo priložili položnice, ki jih dobe z današnjo številko. Prosimo, da se jih poslužijo. Vpisali smo tudi že znesek. Ostali del položnice naj sami izpolnijo ali pa prosijo za izpolnitev kakega znanca ali na pošti. Tisti, ki pošljejo denar po položnici lahko pozneje, kadar pridejo osebno v Tržič, zahtevajo, da se jim nalepijo markice v člansko knjižico. V ta namen pa bodo itak vsako prvo nedeljo v mesecu uradne ure v gasilskem domu. Tja naj torej pride vsak, ki želi pojasnila ali ima sploh opraviti kaj za sebe ali tovariša. Opozorjamo, da funkcionarji krajevnega odbora nimajo drugače časa in da naj se vsak poslužuje samo uradnih ur.

Kranj. Nedavno sem srečal na razvoženi cesti v Poljanski dolini z deskami težko naložen »tajselj«

LISTEK.

A. Koževnikov:

Jeremkina krog.

(Iz ruščine prevedel Iv. Vuk.)

Prijeten duh v izdelovalnici olja Avdeja Sazontova je kakor v kuhinji. Od praženega konopljenega semena, od toplih sirov in od svežega olja je ta duh. Bliža se večer in duh silneje vznemirja lačnega črvička v trebuhu delavcev. V glavi je megleno vsled lakote in utrujenosti, telo se izparjuje. Zbežal bi človek iz vroče izdelovalnice olja na zrak, pod vetrič, ali ne sme se: Kolesa se vrte, stiska stiskalnica in ropotajo stope. Dolge so, do stropa, pod katerim se vrtili debelo vreteno in z zobmi prijemlje stope, jih dviga in spušča, kakor da bi mnogonogi masten konj teptal v široki kadi po praženem semenu. Za steno je navpično stoječe vreteno, ki ga suče Sazontov konjiček Lisanka, a goni ga sosedov desetletni Jeremka. Vrzastel je Lisanka velik in močan, njegova kopita so kakor iz podsolnčnic. Pleča so okrogla in ne ustraši se nobene teže. Počasen je, dirkati ne zna in miren je — nikdar ni nikogar razžalil ne z zobmi, ne s kopitom. Od rojstva je tak in zato je določen da suče v izdelovalnici olja navpično vreteno dan na dan, leto za letom, vse okrog in okrog na enem in istem mestu. A Jeremka se je rodil kot siromak in bil je primoran že s sedmimi leti poganjati Lisanka, poslušati stope in po udarcih razumevati, če konj hodi počasneje in če treba hitreje pognati. Tako hodita eden za drugim neprestano. Izhodila sta si globoko pot, Lisanko s podkrovami, a Jeremka z nogami.

— Jeremka, koliko bo ura? — vpije za steno mojster, — čas je piti čaj in si oddahnuti?

Jeremka skoči iz utice... Okrog in do reke Černij Ključ je mnogo travnikov in livad. Na njih pisane črede in kupčki ograj iz belih brez. V daljavi obreže Černega Ključa snežne plasti — namreč odpočivajoče gosi. Za livadami, sredi rumenih rženih hribčkov, tovarna vodke grajščaka Ljubljina. Rdeči dimnik se dviga, kakor dvignjeni žugajoči prst. Pod dimnikom zeleno jezero — železne strehe tovarne... Črna senca dimnika pada kakor ozek trak na strehe in po nji Jeremka spoznava čas. Nikdar se ne zmoti. Navadil se je.

— Ob šestih bo kmalu — kriči Jeremka.

— Odpočinem. Stoj Lisanko!

Konj poslušna razgovor in obstane. Sede na eno nogo, glavo z veliko belo pego na čelu obrne k Jeremki in čaka, da mu da fant koščke toplega sira. Sir ljubi Lisanko bolj nego oves.

Od reke sem se dviga mrak. Objema hribčke, travnike in ograje. Gosi se gagajoč zgubljajo po vaseh. Izdelovalnica olja je prenehala z udarci in se zaprla do drugega dne. Jeremka je na Lisanki odjezdil v vas. Delavci so šli naravnost po potu, ne preko mostu, nego čez travnike. Na mostu čez Černij Ključ je srečala Jeremka mati in plakala.

— Jeremček, dragi... Oh, gorje naše, gorje. — Plakala je in objemala sina in Lisanko. Nista razumela ne deček ne konj, kaj pomeni to. Lisanko je vrtel z ušesi in s kopiti grmel po mostu.

— Mati, kaj je? ... Pazi, konj ti stopi na nogo, te udari.

— Oh, oh, vzeli — je molila Jeremku papir, — pišejo, na vojno. Še videti se niso pustili, niti za trenutek niso pustili...

Mrak. Jeremka ne vidi ničesar na papirju. Sedi na konju, se mu drži za grivo, Mati stoji

poleg in pripoveduje, da so očeta vzeli na vojno. To je pismo že od vojakov... Teko solze Jeremku iz oči in padajo na Lisankin hrbet.

— Kedaj, kedaj — misli deček — kedaj se izmotamo iz bede. Travnik je reka s peskom posipala...

Vasi okrog Černega Ključa žive ne od polja, nego od travnikov, od sena.

— Oče je prosil za drugi travnik. Občina odrekla, ni ona, pravi, kriva, ako se reka jezli. Odšel je oče pomladi v Sibirijo, pisal, da je zemljo dobil, da dela kočjo. Na jesen poseje ozimino, a drugo pomlad pridejo vsi na novo zemljo... Vzeli ga... in glej, novo zemljo... Kedaj bo bede konec? ...»

Vse trpljenje je bilo za Jeremkina, kakor trdi koščki pod vzglavje.

Ded je vsled gorja postal docela šibek. Nekeč je šel k Černemu Ključu, postavil mrežo za ribe in se vrnil pred časom.

— Sinaha, Petrovna, pojdi sem — je poklical z dvorišča.

Zbežala je na dvorišče Jeremkina mati. Ded je stal pri oknu in se opiral ob steno.

— Pomagaj, čisto sem obnemogel.

— Kaj vam je, ded? Prepihal vas veter?

— Ne — ne. Starost. Noge so mi oslabele.

Od tega časa deti ni več hodil staviti mreže na reko. A na dvorišče je hodil, opirajoč se na palici.

Se pomladi so sklenili, da bo v jeseni Jeremka zopet hodil v šolo. Po zimi ne bo poganjal Lisanke. Dečko v šoli dosedaj ni bil. Je samouk. Starejša sestra Marinka ga je naučila čitati.

A v jeseni se je razširila vest, da se je tovarna vodke Ljubljina zaprla. Marinka je zbežala v pisarno poizvedovat.

(Dalje prih.)

s par konji in z voznikom, ki je z vidno muko in naporom sunkoma prestavljal svojo leseno nogo za konji. Zasmilil se je meni in marsikateremu domačinu, ki je to videl, ker v Poljanski dolini so še usmiljeni in bogoboječni resni ljudje a proti Loki čimdalje manj. — Pozvedel sem, da je ubogi mož vojni invalid, ki služi za voznika, kar je zanj na teh cestah pretežno opravilo. Samo za preživljanje! Moramo pri tem opustiti vsako težko misel in pohvaliti usmiljenega gospodarja, ki se ne ženira zaposlovati vojnega invalida in ostro zavrača vsakega nepohabljenega nevoščljivca, ki bi se rad vrnil na to invalidsko službeno mesto.

Polhov gradec. Tudi pri nas je nekaj vojnih žrtev, pa imamo pri ljudeh vsaj toliko sočutja in usmiljenosti kakor vsak drug prosjak ali nesrečnež s pohabljenimi udi in s prazno krušno mavho. Ti so ponekod celo v tem na boljšem, ker smejo beračiti, mi pa niti tega ne smemo, ne moremo in se ne upamo, ker je ljudstvo v splošnem revno in v pomanjkanju. Vojnih dobičkarjev, ki bi nas mrzili in sovražili, pri nas, hvala Bogu, ni, — pač pa čutimo vsak udarec proti vojnim žrtvam. — Pri nas je precejšnje graščinsko veleposestvo, a nimamo od njega vsaj enega naramnega koša stelje ali suhljadi ali malo prsti za krompir ali fižol nasaditi. Ravno tiste razmere kot nekda, ko je bil zajec več nego tlačan. Mila nam majka!

Predoslije nad Kranjem. Kdor pozna vse drugačen sedanjí ustroj pisarniškega dela nižje vrste po privatnih in državnih pisarnah, in kakršno je bilo pred 30 leti, se ne bo čudil, ako se dosledno odklanja vojne invalide zlasti starejše. Malokdo mlajših vojnih invalidov je bil toliko srečen v prvih povojnih letih, da je prišel »noter«. Radi prebrichtne fraze »ob enakosti pogojev« so vojnim invalidom, v kolikor bi bili porabni za izvežbo v državno-pisarniških službah, v splošnem vrata zaprta, na službene stolčke pa se jemlje raje kaj nežnejšega in mlajšega, a zato nič bolj službenovestnejšega in sposobnejšega. Imamo zglede! V pisarne pritiskajo celo dekleta iz »boljših« družin, kjer so imeli svoje dni delo za preponiževalno. Kje more dandanes starejši vojni invalid, ki je navadno že bolj okoren in počasen, tekmovati z mladimi močmi ženskega spola oziroma obeh spolov po pisarnah. Za te službe je že preveč naraščaja in se »boljši« ljudje ne branjajo več šribarskih opravil, katerih ni več tako vneto vršiti nego takrat, ko še ni bilo stenografije in pisalnih strojev. Zato svetujem zmognim starejšim vojnim invalidom, — še bolj pa onim, ki se igrajo s ključki invalidskega vprašanja: Ne silite v pisarne in dajte drugi, magari poljedelski poklic in potrebne pripomočke.

Pri nas je veleposestvo barona Zoisa na Brdu zanemarijeno in zapuščeno, na katerem bi živelo lahko 15 invalidskih družin ob vestnem obdelovanju zemlje.

Seveda v to smer je naše javno mnenje nemogoče zainteresirati in naše žurnalistike to ne zanima. Ako se zdi škoda razkosati veleposestva, naj bi se odbralo zadružno misleče poštene in delavoljne invalidske družine v zajednico ter jim odkazalo primerne prostore, zemljo in dolžnosti. Vemo, da ni veliko za skupno delo, življenje, pridobivanje in vživanje sposobnih ljudi med invalidi še manj pa drugod, zato bi bila rešitev v tem pravcu tem lažja. Novi invalidski zakon bi moral zagotoviti vire k rešitvi invalidskega vprašanja. Pri tem stavimo edino in zadnje upanje na modro vladarsko gesto, ki bo zadovoljivo končala vsakovrstno povojno morijo vojnih invalidov in drugih vojnih žrtev ter zaslužnih borcev za toliko zaželjeno sedanjo domovino.

Druge novice.

Invalidova usoda.

Bivši cirkuški rokoborec Willibald Heger je bil v svetovni vojni težko ranjen na glavi. Zdrobljeno črepijo so mu nadomestili s srebrno ploščo. Za svoj prejšnji poklic ni bil več sposoben, pač pa se je preživljal na ta način, da je nastopal v berlinskih predmestjih in oponašal svojo rokoborsko umetnost. Pred poldrugim letom je pa Heger oslepel — srebrna plošča se je bila usedila in pritisnila vidni živec, Heger se je nekaj časa zdravil v Berlinu, letos spomladi pa se je peš odpravil na Dunaj, da bi ga na Eiselsbergovi kliniki operirali. Za to pot je rabil 55 dni, ki so bili za slepca dvakrat naporni. Toda na Dunaju so mu zdravniki povedali, da je zanj vsaka pomoč izključena, ker je vidni živec pod pritiskom srebrne plošče že odmril. Skrajno potrpet se je Heger vrnil v Berlin.

Življenje las.

Nemški znanstvenik Feliks, po poklicu fiziolog, je več let proučeval raščo las in je prišel do zaključka, da rasejo lasje najbujnejše spomladi in v jeseni. Lasje, ki zrastejo spomladi, dosežejo starost 210 dni, rasejo pa samo 140 dni. Las, ki doseže svoj višek, ostane na glavi kvečjemu 70 dni. Jesenski lasje so krajšega življenja. Živijo povprečno 189 dni, rasejo pa samo 124 dni. Najdaljši las, ki zraste spomladi, doseže dolžino 45 mm. Spomladanski lasje so tudi močnejši in čvrstejši od jesenskih.

Sinova koža na materinem telesu.

V Rosenheimu je pred nekaj časom zbolela 65 let stara ženska na zastrupljenju krvi. Zdravniki so že obupali nad njenim življenjem, kajti operacija, ki naj bi bila rešila življenje, se ni posrečila. Tedaj se je zdravnikom ponudil njen sin, ki je dovolil, da se mu izreže potrebna množina kože in prenese na mater. Njena rana je bila že v takšnem stanju, da se je na roki videla kost. Zdravniki so sinu res izrezali kožo v četverkotni obliki 15x15 cm iz bedra in jo prenесли na mater. Prenos je uspel. Sin je materi rešil življenje, ki bi bilo brez njegove pomoči gotovo ugasnilo.

Sterilizacija v evgenične svrhe.

Po neki statistiki so do danes v Kaliforniji v evgenične svrhe sterilizirali že 5200 oseb, ki so kazale znake norosti. Kalifornija je menda edina država na svetu, kjer je z zakonom dovoljeno vzeti sposobnost do razmnoževanja ljudem, čijih potomstvo bi bilo po vsej priliki defektno in družbi v škodo. Seveda se sme taka operacija izvršiti le po pristanku dveh zdravnikov in enega sodnika.

Zdravstvo.

Vnetje dovodnih žil.

Iz poročil uglednih kirurgov bi se zdelo, da postajajo vnetja dovodnih žil s svojimi nevarnimi komplikacijami, embolijami in trombozami (zamašenje žil) v zadnjih časih pogostejša bolezen. Ker so večinoma posledica operacij, je seveda umljivo, da podkrepjajo v javnosti že itak veliki strah pred operacijami samimi. Dostikrat se pripeti, da je pacient operacijo prestal navidez dobro, čez štiri, pet dni pa se ga nenadno loti tako zvana pljučna embolija, ki ga spravi v nekaj minutah na oni svet. Vsi napor, da bi preprečili takšne katastrofalne posledice, največja previdnost in čistoča pri operiranju, najrazličnejši terapijski načini so ostali doslej bezuspešni. Šele pred kratkim so poročali medicinski listi, da so uvedli zdravniki dve novi metodi proti nevarnostim žilnega vnetja. Prva bi bila v tem, da vbrizgajo pred operacijo pacientu neko posebno snov; druga pa v tem, da odstranijo embolično obolelim osebam iz dovodne žile nevarno strdino. Bajе sta ti dve metodi pokazali že precejšnje uspehe.

Vzroki vnetja

so dvojni: zunanji — udarci in rane vseh vrst, pretesne podveze, zanemarijene krčne žile itd.; notranje so večinoma infekcijskega značaja. Vsako vnetje povzroči strjenje krvi v vnetem mestu — a to strjenje se širi potem po vsej žili in po naslednjih žilah proti srcu ter jih maši. Kakor rečeno, se zgodi to najrajši po kužnih boleznih ali po operacijah z nezadostno asepso. Znaki so: Začetkom lahka, potem naraščajoča napetost in bolečina na mestu vnetja (večinoma v mečah in stegnih). Z nepravilnim zadržanjem (prezgodnje vstajanje, preveč hoje itd.) se zlo čim dalje bolj širi, noge zatečejo in hoja postane kmalu nemogoča. Vneti deli so pogostoma vroči. Tako se bolezen vleče naprej, toliko časa, da strdine izginejo — ali pa da nastopijo komplikacije, ki se končajo lahko s smrtjo.

Kako se obvaruješ nevarnosti?

Če se je bolezen pojavila, pazi na absoluten mir, posebno na to, da so obolele noge mirne. Zdravljenje ti predpiše zdravnik in je lahko za vsak poedin slučaj različno. Opusti vsako vrsto masaže, ker se izpostavljaš nevarnosti, da se ti strdine zdobijo in še bolj razširijo! Tudi pri prvih poskusih hoje bodi zelo previden, noge imej nalahko povite z obvezami iz flanela, dokler ne izginejo prav zadnji vidni in otipljivi znaki vnetja.

V ostalem pa menda ne bo res, da so ta vnetja danes pogostejša nego kdaj prej. Le izboljšanje dijagnostičnih metod je njih število navidezno pomnožilo dočim so pripisovali znake vnetja prej drugim boleznim. V zdravniških krogih se trudijo to število zmanjšati danes na ta način, da omejuje operacije samo na najnuj potrebne slučaje, takrat pa z vso mogočo previdnostjo. Če se pa lotiš takojšnjega zdravljenja že pri najmanjšem vnetju dovodnih žil, se boš obvaroval nadaljnjih posledic.

Raznoterosti.

Prihodnja vojna.

Predsednik Labor Bureau-ja v New-Yorku, Stuart Chase, je objavil v newyorškem časopisu »The New Republic« z dne 8. maja zanimiv članek o bodoči vojni. Pri tem se poslužuje uspehov pri velikih lantskih vojaških manevrih na Angleškem. Piše:

Dne 13. avgusta 1928 je začela »Severna velesila« napad na London. 75 letal, katerih vsako je nosilo 500 funtov »bomb«, se je od severovzhoda spustilo nad mesto. Nasproti jim je priletelo enako število obrambnih letal, znatno število baterij, zgrajenih nalašč v obrambo proti sovražnim letalom, je začelo delovati, pridružil se je obsežen balonski obrambni sistem in sploh so stopila v akcijo vsa znana obrambna sredstva proti zračnemu napadu. Toda 30 minut potem, ko so sovražna letala preletela obalno črto, so se izmuznila obrambnim letalom in osredotočila svoj napad na London. Čim je sovražno zračno brodoge zmetalo svoje bombe na prej določene cilje, se je umaknilo proti severu, ne da bi bilo utrpelo najmanjšo izgubo.

Sovražnik je bombardiral vse prej določene cilje. 50.000 funtov teoretičnih eksplozijskih snovi je zadelo iz višine 5000 metrov s točnostjo topovskega ognja svoj cilj. Če bi bilo teh 22 ton bomb napolnjenih s strupenim plinom (diphenyl-chlorarsen), bi bilo umrlo polovico londonskega prebivalstva.

Cela ta drama je bila vsekakor samo manever; toda izvedli so jo z največjo skrbnostjo in uspehi so ugotovili trezni vojaški izvedenci. Vsi znani obrambni načini so bili nasproti 75 letalskim voditeljem brez moči. Niti enega napadalnega letala niso zbili na tla. Predstavljam si, kaj vse bi šele moglo doprinesti 500 letal — to je zračno brodoge, ki ga more danes vsaka večja država z lahkoto mobilizirati. Francija je n. pr. sedaj v položaju, da s kratkim poveljem po brezžičnem brzojavu spravi v akcijo 4000 letal.

Najmanj dve vrsti strupenih plinov sta, proti kate-

rim ne daje varstva nobena maska. Vsi veliki narodi imajo v katodil-isozyanidu tako uničujoč plin, da so častniki izjavili nasproti častnikarjem, da bi segli po njem kot bojnem sredstvu le z največjim premagovanjem. Vladni nakupovalci morejo izbrati tudi bombe z bacili kuge ali anthraxa za uničenje konj in goved. V tem so iznašli »radiatomit«, razstrelivna snov, ki je učinkovitejša nego trinitrotoluol; nove zlitine pa omogočujejo zgradbo letal s 400 konjskimi silami, ki so tako lahka, da jih more nesti en sam človek. Vzemimo, da je izšla vojna napoved. V Bremenu ali Calafsu zavzame tisoč mož svoje voditeljske sedeže na letalih. Znak za start, eno- do dveurni polet, nekoliko izogibanja, ko se dvigne obrambno zračno brodoge, metanje bomb, umik; ena ali dve nesreči, ko si radiatomit zaman prizadeva, da bi izpolnil prostor 150 km v kvadratu in 6 in pol km globoko; zamolko treskanje si sledi po redu, kakor padajo bombe po prej določenem načrtu. In tako je civilizacije, ki jo je ustanovil Viljem Osvajalec in ki je svetu dala Bacona, Newtona in Watta, v približno pol ure konec. Čim je to izvršeno, izginejo London, Liverpool, Manchester, Bristol po vrsti z obličja zemlje. Nobena podgana in niti ne mravlja ne more živeti dalje; po zaslugi diphenyl-chlorarsena je ugasnilo vsako življenje.

Letalo je dejansko vrglo vsa druga bojna sredstva — bojne ladje, trdnjave, tanke — med staro železo. Edina stvar, kateri ne more do živega, je podmorski čoln, ki se nahaja 30 m pod vodno površino. Toda dober podmorski čoln stane približno 5 milijonov dolarjev in potrebuje posadko 30 mož; njegova brzina pod vodo znaša največ dobrih 30 km na uro in zadeva zelo nezanesljivo. Dobro letalo pa stane približno 5000 dolarjev, posadka sestoji iz enega samega letalca, brzina znaša 300 km na uro in bombe zadevajo z veliko natančnostjo.

Z eno besedo — komaj se še izplača obravnavati kako drugo bojno orodje nego letalo. Bolj je ubijajoče nego katerokoli drugo orožje in pri tem — ceno. Zgraditi se da v nekaj dneh, Edino sredstvo, da bi se sovražnim letalom prepredila pot do vlemesta, bi bilo fantastično število obrambnih topov proti letalom. Toda v slučaju napada bi to bila nevarnost za lastno prebivalstvo, ki bi brez jeklenih dežnikov ne moglo na prosto.

Vojaški strateg pa ima drug odgovor na vprašanje zračnega napada. Najboljše obrambno sredstvo je napad. In če odleti n. pr. tisoč letal iz Hamburga proti angleškim mestom, odleti 1500 letal iz Londona proti nemškim mestom. Njihova pota bi se utegnili križati, toda ker se vsaki skupini mudi, bo le malo nezgod in konec dveh civilizacij namesto ene ne bo dolgo čakal.

Vsaj eno dobro je mogoče reči o prihodnji vojni: trajala ne bo dolgo. Vsa stvar bo v dveh urah končana.

Rastlina, ki lovi leve.

Čuden stvor je južnoafriška »rastlina lovka«. Njene semenske glave so opremljene s kavlji, ki se zadržajo mimoidočim živalim pod kožo in jih ustavijo. Čim bolj se žival skuša rešiti iz te pasti, tem globlje se ji kavlji zadržajo v telo. Posledica so strašne rane, od katerih žival izkrvavi. Na tisoče manjših in večjih živali, celo koz, antilop in levov pogine vsako leto na ta način.

Znanost pozna pa še druge rastline, ki so istotako in še bolj nevarne živalim. Tako imajo v Južni Ameriki tako imenovano »Martynio«, čije plodje so opremljeni s 5 do 6 palcev dolgimi kavlji, ki lovijo živali podobno kakor kavlji omenjene afriške rastline.

Strašne rane povzroča indijska »Dieffenbachia«, živalim in ljudem, ki bi se upali vzeti njeno deblo v usta. Usta, jezik in grlo tako otečejo, da ne more ranjenec ne govoriti, ne jesti, a včasih niti ne dihati in se zadušil. Neke indijske kopriva ob najmanjšem dotiku tako zapeče, kakor da si se dotaknil žarečega železa. Koža se ti vname in bolečine trajajo neznosno dolgo.

Smešnice.

Pesniki in njihovi zdravniki.

Tolstoj je imel pred zdravnikí vedno nekaj strah. Ako je bil bolan, tedaj se je vedno branil koga poklicati. »Zakaj nočeš zdravnika?« so ga vprašali.

Tolstoj je odgovoril:

»Rad bi umrl naravne smrti!«

*

Maksim Gorki je bil bolan.

Zdravnik, ki je bil pri njem, je zmajal z gavo in dejal:

»Da, Vaš poklic — ne preostaja drugega: Poklic morate menjati!«

»Ne, je odgovoril Gorki. »Menjajte Vi svojega.«

*

Emila Zola je preiskal zdravnik.

»Ali Vas boli glava?« je vprašal.

»Da!« je pritrldil Zola.

»In kaj Vam še manjka?«

»Že več dni ne morem nič jesti«, je tožil Zola.

Zdravnik je napisal recept in ga predal Zola-ju z besedami:

»Tu imate pilule, ki Vam bodo vzbudile tek!«

Zola pa je vrnil recept zdravniku:

»To mi ne more nič pomagati, gospod zdravnik; tek imam, ali za jesti nič!«

Izdaja Udruženje vojnih invalidov. Odgovorni urednik: Stanko Tomc. Tiska tiskarna »Slovenija« v Ljubljani. — Predstavnik za tiskarno: Albert Kolman.